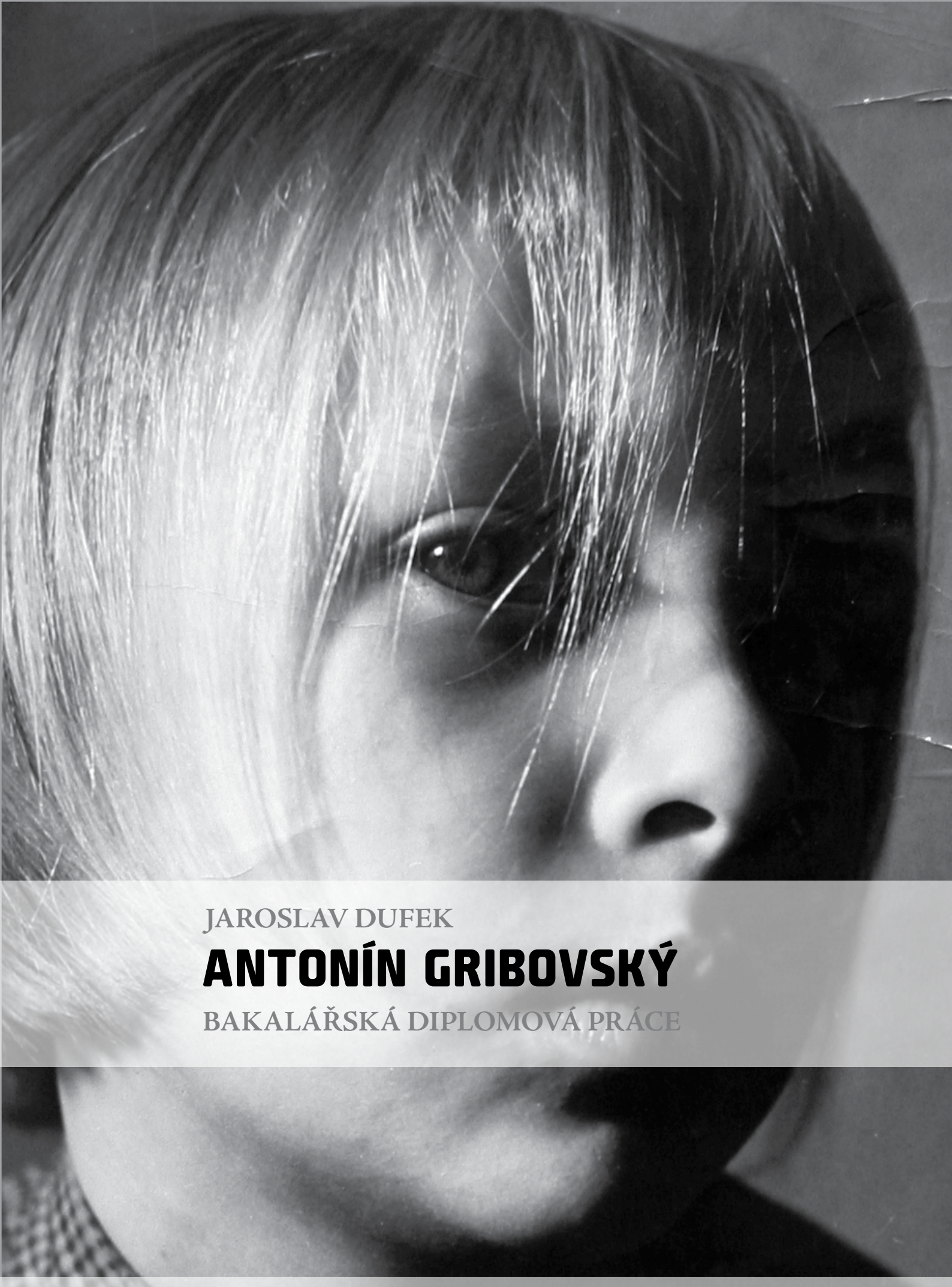

JAROSLAV DUFEK

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Slezská univerzita | Filozoficko-přírodovědecká fakulta | Institut tvůrčí fotografie | Opava 2007

JAROSLAV DUFEK

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

Slezská univerzita
Filozoficko-přírodovědecká fakulta
Institut tvůrčí fotografie
Opava 2007

JAROSLAV DUFEK

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Obor: Tvůrčí fotografie

Vedoucí práce: Odb. as. MgA. Tomáš Pospěch

Oponent: PaedDr. Miloslav Stibor

Slezská univerzita
Filozoficko-přírodovědecká fakulta
Institut tvůrčí fotografie
Opava 2007

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji mnohokrát za odborné vedení bakalářské diplomové práce panu Mgr. Tomáši Pospěchovi a oponentu panu PaedDr. Miloslavu Stiborovi. Za cenné podněty, vzpomínky a poskytnutí skromného fotoarchívu Antonína Gribovského děkuji rodině Gribovských. Stejně tak děkuji za velkou pomoc MgA. Štěpánce Bieleszové z Muzea umění v Olomouci.

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně za použití literatury a pramenů uvedených v seznamu použité literatury.

Souhlasím, aby tato práce byla zveřejněna zařazením do ústřední knihovny FPF SU v Opavě a Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a na internetové stránky ITF.

V Olomouci 16. října 2007
Jaroslav Dufek

OBSAH

ÚVOD 5

I. ZAČÁTKY (BRNO 1933–1953) 6

II. VOJNA - ZAČÁTKY (OLOMOUC 1953–1959) 8

III. DOBA DOFO (1959–1963) 10

ANTONÍN GRIBOVSKÝ A DOFO (1959–1961) 12

IV. PO ODCHODU Z DOFA (1961–1989) 17

GRIBOVSKÝ VS. DOFO A FOTOGRAFICKÝ KONTEXT 19

POZNÁMKA NA ZÁVĚR 20

ZÁVĚR 21

POZNÁMKY 22

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY 23

VÝSTAVY AUTORSKÉ 24

VÝSTAVY SKUPINOVÉ 25

CENY 27

OBRAZOVÉ PUBLIKACE 28

ŽIVOTOPIS ANTONÍNA GRIBOVSKÉHO 29

JMENNÝ REJSTŘÍK 30

FOTOGRAFICKÁ PŘÍLOHA 31

ÚVOD

Bakalářská práce o Antonínu Gribovském má za cíl představit tohoto brněnsko - olomouckého fotografa. Popsat jeho život před tím, než vstoupil na olomouckou uměleckou půdu, jako i pobyt ve skupině olomouckých fotografů. Součástí je i bohatá fotopříloha, která chronologicky zobrazuje fotografickou tvorbu. Informace o fotografovi a jeho fotografiích se v současnosti dohledávaly velmi těžko. Antonín Gribovský je nejvíce uváděn pouze z dob působení v olomoucké fotoskupině DOFO. Velkou smůlou však je, že z legendárního sdružení v současné době není naživu ani jeden ze zakládajících členů. Chtěl bych v následujících řádcích napsat o fotografu evropského formátu, který i přes četné zákazy cestovat za hranice naší republiky neztrácel tempo s evropskou fotografií. Samostatné zpracování díla tohoto umělce nebylo dosud nikým vytvořeno.

I. ZAČÁTKY (BRNO 1933–1953)

Antonín Gribovský se narodil 29. 6. 1933 v Brně[1]. Než vzal do ruky svůj první bakelitový fotoaparát, který dostal ve svých 16 letech, prošel si „diletantskou" kresbou uhlem, pastely a malbou. Již v začátcích, když se díval kolem sebe a pozoroval co se děje, byl nejčastějším motivem jeho raných prací portrét a krajina. Portrétoval hlavně lidi kolem sebe, kamarády, spolužáky, nebo okruh své rodiny. Stejně jako jeho přátelé, ani on nevěděl, kterou školu si vybrat, aby zde mohl rozvíjet svou „uměleckou" činnost. Nastoupil do sochařského a řezbářského učení k mistrovi Jaroslavu Vaňkovi, který měl ateliér v Brně na Pekařské ulici. Pokoušel se zúročit to, co se naučil za krátkou dobu v kresbě a malbě. Velmi brzy poznal na vlastní kůži, že práce se dřevem a kamenem mu nejde a nebaví ho, proto se rozhodl už po třech měsících z učení dobrovolně odejít. Nic jiného mu nezbývalo, než začít pracovat v brněnské Zbrojovce. Po krátké době byl vyslán na jednoroční kurz pro rýsovače při průmyslové škole[2].

Při práci měl mladý Gribovský dostatek volného času, který investoval do učení se novým technikám malby nebo kresby. K těmto uměleckým dovednostem přibyla i fotografie, které se začal stále intenzivněji věnovat a která pomalu začala odsunovat jeho vášeň pro malbu a kresbu do pozadí. Touha zdokonalit se v nově objeveném uměleckém oboru přivedla mladého začínajícího fotografa do brněnského fotoklubu vedeného prof. K. O. Hrubým. Začínal v podstatě od začátku. Chyběly mu základní zkušenosti. Dostával lekce kompozice, vyvolávání, vypínaní fotografií,

1 | Antonín Gribovský | 1953

2 | Antonín Gribovský | okolo r. 1954

retušování. Jak píše Jiří Jeníček *„Déle než tři roky mu byl vštěpován respekt k fotografickému řemeslu, jakož i práce ve skupině přátel fotografie“*[3]. Malířské náčiní nadobro vyměnil za zrcadlovku, stativ a temnou komoru. Hlavním tématem jeho fotografií se v té době stala brněnská architektura a zátiší. Z tohoto období se mi podařilo sehnat pouze jedinou fotografii – *Deštník* z roku (1950) (viz. foto příloha). Výtečně zvládnutý snímek jenž svým tématem a pojetím odkazuje na poezii všedního dne a okrajově i na skupinu 42.

Ještě než dosáhl osmnácti let, začínal si uvědomovat, co vlastně pro něj fotografie znamená. Měl jeden sen: být ve fotografii tak dobrý aby obstál na poli fotografického řemesla[4]. V roce 1953 však jeho práci ve fabrice přerušil povolávací rozkaz k nástupu na základní vojenskou službu. Na rozdíl od jeho kolegů byl povolán do centra hanácké metropole – Olomouce. Tím končí první kapitola života Gribovského – fotografa.

II. VOJNA – ZAČÁTKY (OLOMOUC 1953–1959)

Druhá kapitola začíná osmdesát kilometrů od Brna - v Olomouci. Po nastoupení vojenské služby se Gribovský seznamuje se Zdenou Petrů – budoucí paní Gribovskou, která se stane jeho olomouckým poutem. Po svatbě bydlí ve společném bytě na několika místech v Olomouci[5]. Narodí se jim dcera (viz. foto příloha Omne ex ovo). Díky své povaze plachého člověka získává nové kamarády pomalu. Přestože Haná je místo, kde všechno má svůj čas a lidé se zde potkávají „v ten pravý okamžik", usadil se zde mladý fotograf natrvalo.

Postupně se začal přátelit s olomouckými umělci a fotografy s využitím kontaktů z brněnského spolku přátel fotografie. Bylo nesmírně těžké zařídit si ateliér a zázemí k fotografickému životu. V Olomouci toho času neexistovalo mnoho výtvarných spolků. Byla zde Skupina olomouckých výtvarníků, Klub přátel umění, nebo Skupina moravských výtvarníků apod. I přesto, že proměna města v metropoli socialistického realismu nabízela uměleckou „svobodu" , byla vykoupena existenční nejistotou.

Gribovského fotografie s existenciálním podtextem se od konce padesátých let vyvíjely ve znamení cyklů optických básní, komponovaných převážně z nalezených zátiší. Zajímavým obdobím jsou i počátky experimentů na principu solarizace. První pokusy aplikovat tuto speciální techniku se objevují i v úplných začátcích, což dokláa-

3 | In vino veritas | 1958

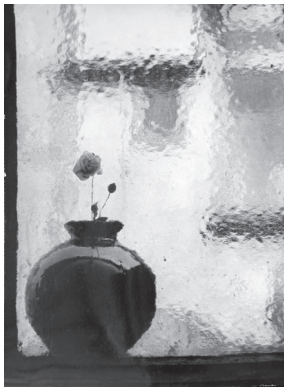

4 | Zátiší | 1959

5 | Cyklista | květen 1958

dají snímky *Světlo a stín* (1959) nebo *Kohout* (1959). Pozoruhodná mohla být velkoformátová fotografie v obývacím pokoji znázorňující výjev olomouckého náměstí zhotovená na principu solarizace[6] – nebo fotografie nalezeného zátiší . Experiment v pozdější tvorbě vygraduje v plně abstraktní fotografie s názvy jako *Vietnam* (1965) – nebo *Dobytí vesmíru* (1965). Značná část tvorby z těchto let čerpala z meziválečné avantgardy – *Konec masopustu (1959)*. Některé fotografie z tohoto období, *Zátiší (Poezie u okna)* z roku 1959 jsou inspirováné tvorbou Josefa Sudka. Je to období tzv. hledání, kdy se tvorba projevuje ve více rovinách pojetí fotografovaného díla.

III. DOBA DOFO (1959–1963)

DOFO bylo první fotoskupinou v Československu, která se za velmi krátkou dobu stala velmi významnou součástí kultury nejen v národním kontextu, ale i v kontextu celoevropské fotografie. Její členové neměli povětšinou fotografické – či jiné výtvarné vzdělání a byli v podstatě autodidakty. O to obdivuhodněji působí výsledky tvůrčí činnosti členů této skupiny, jež můžeme řadit k tomu nejlepšímu, co na poli výtvarné fotografie v šedesátých letech vzniklo[7].

Tato skupina sehrála průlomovou roli v poválečném Československu. Byla totiž první fotografickou skupinou založenou po druhé světové válce, jejíž členové nebyli registrováni u žádných svazů, či oficiálních sdružení. Doba šedesátých let je pro fotografii v Československu dobou nesmírně příznivou. Zakládaly se nové fotografické sbírky, vznikaly nové časopisy a knihy[8].

Samotný název skupiny – DOFO – se poprvé objevuje v katalogu k výstavě pořádané v prosinci roku 1959 v Olomouci. Sami autoři vysvětlují jméno skupiny jako složeninu z počátečních písmen „Dům Osvěty – Fotografové Olomouce", nebo také jako počáteční písmena sousloví „Dobrá Fotografie". Podobně, jako existují dvě možnosti výkladu názvu skupiny, existují také dvě data jejího vzniku. Tím prvním je 26. 9. 1958, kdy se členy Krajského poradního sboru pro fotografii v Olomouci stali Antonín Gribovský, Jan Hajn a Jaroslav Vávra. Tito tři nově příchozí foto-

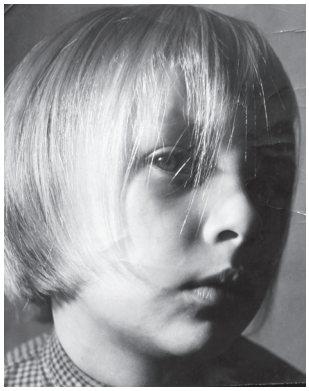

6 | Onme ex ovo | 1959

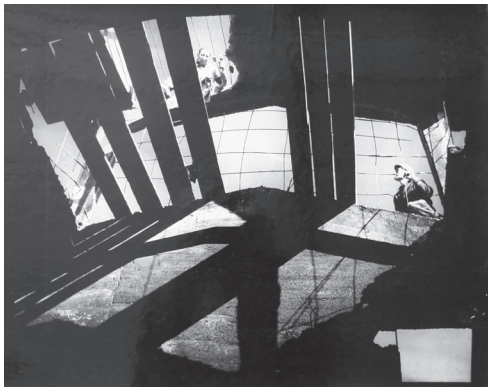

7 | Koncert oceli | 1960

8 | Kohout | 1960

grafové vytvořili společně s již stávajícími členy (Jaromír Kohoutek, Jiří Gregorek, Zdeněk Matlocha, Vojtěch Sapara a Rupert Kytka) jakousi osmičku autorů, kteří později založili skupinu DOFO, i když samotný název byl použit až v roce 1959. Druhé možné datum je 11. 1. 1959, jež bývalo uváděno v katalozích skupiny, nicméně v této době je již osmička autorů v těsném kontaktu a v podstatě tvoří jakousi skupinu již více než čtvrt roku.

Členové Dofa se setkávali poměrně pravidelně v intervalu čtrnácti dnů a někdy i častěji. Z každé schůze byl sepsán zápis do kroniky (zapisovatel Jan Hajn). Zápisky pocházejí z let 1958 – 1963. V následujících letech už pravděpodobně nebyla žádná kronika vedena. Na schůzích se řešily i věci čistě organizačního charakteru, ale především se diskutovalo o fotografiích. Bylo nepsaným pravidlem, že se na každou schůzi donesla minimálně jedna nová fotografie. K fotografiím se vyjadřovali nejen jednotliví členové skupiny, ale i její teoretici (Slavoj Kovařík, Václav Zikmund...), jejichž význam byl obrovský. Jen zřídka se řešily věci technického rázu. Hodnotila se čistě výtvarná stránka fotografií. Četnost schůzek (spojených tedy vždy s novými fotografiemi) jasně vypovídá o obrovském tvůrčím vzepětí a bohaté práci členů skupiny[9].

9 | Pověra | 1961

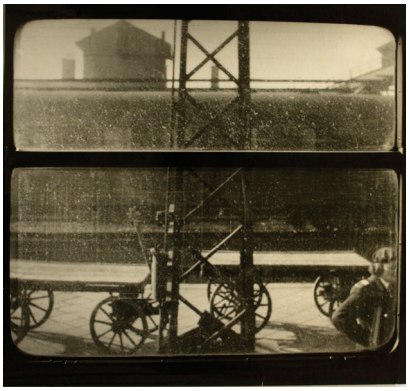

10 | Nádražní motiv | 1961

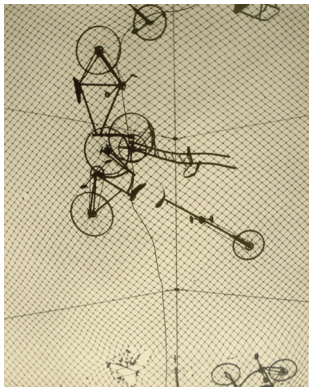

11 | Artisté | 1961

ANTONÍN GRIBOVSKÝ A DOFO (1959–1961)

Již od začátku fungování fotoskupiny přinášel Gribovský nejvíce prací a patří mu nejvyšší postavení v prvním albu DOFO. Byl ovlivněn začátky na brněnské fotografické půdě a neodmyslitelnou meziválečnou avantgardou, na kterou reaguje fotografiemi *Artisté* (1961) a *Konec masopustu* (1959). Originálně se popral i s realizací poezie všedního dne ve fotografiích *Cyklista* (1958) nebo *Čekárna* (1960-61). V českém umění byl tento „poválečný existencialismus" zastoupen i díly jiných výtvarníků, avšak o nich se nepsalo.

Při toulkách po okolí Olomouce a hledání principu Daliho paranoicko-kritické metody,[10] konfrontuje například pracovní prostředí se špinavým oknem, nebo starou strukturou omítky. Nevšednost všednosti se stává i jedním z hlavních vyjadřovacích schémat Gribovského. Nicméně jak píše ve svém textu Václav Zykmund: *„Byli zaměstnáni v olomouckých fabrikách a fotografie byla jejich velkým koníčkem."*[11] Největším problémem bylo v té době sehnat dostatečné množství fotografických papírů i chemikálií na výrobu vývojek a ustalovačů. To potvrzuje i paní Gribovská: *„manžel měl spoustu materiálu nafotografovaného, ale nebylo na co fotky zvětšovat a čekalo se až někdo s kamarádů něco sežene"*[12]. Proto archiv obsahoval velké množství malých fotografií – kontaktů. Kromě výstavních formátů o velikosti 30x40 cm nebo 50x60 cm se využívalo materiálů do posledního centimetru.

12 | Japonka | 1961

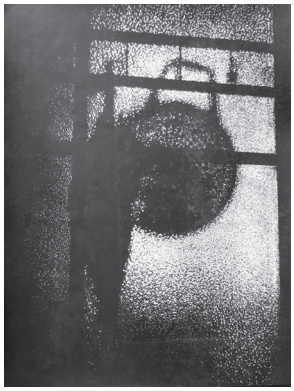

13 | Čekárna | 1961

14 | Crédo války | 1962

Doba omezených možností s sebou nesla nezbytnost schválení každého výstavního souboru v Praze u výtvarné komise SČSVU, nebo ČFVU. Výhodou bylo, že skoro každá taková návštěva byla spojena s konzultací u fotografického velikána Josefa Sudka v jeho atelieru nebo s návštěvou pražských výstav. Na jedné straně obava, že předložený soubor tehdejší vykladači umění neschválí, a na druhé straně posvěcení od tehdejšího guru fotografie. Suverénně zvládnutá technika černobílé fotografie, solarizace, montáže, překrývání negativů nebo fotografika mu otevřela cestu do zahraničí. I když jen korespondenčně. Nikdy do zahraničí společně s fotografiemi nejel. Každá taková zásilka na zahraniční soutěž s sebou nesla to, že fotografie musely být v profesionální kvalitě a řádně zabaleny. Nedílnou součástí byl i poplatek spojený s přihláškou do soutěže.

Barretos 1958, Johannesburgh 1958, Cope of Goodslope 1958, Sao Paulo 1958, Chicago 1958, Zaragoza 1959, Tarrasa 1959, Edinburgh 1959, Sydney 1959, Curityba 1959, Lisabon 1959, Liege 1959, XVII Salon international Buenos Aires 1961, Paris 1961, Bordeaux 1961, Cannes 1966 – to je jen slabý výčet zahraničních výstav, kam své fotografie posílal. Jeho největším úspěchem v roce 1959 byla Zlatá medaile Frank Fraprie Memorial v Bostonu za fotografii *Omne ex ovo*. Na fotografii je zachycena jeho dcera při práci. *„Byla jsem nervózní, jak mě táta fotil, vlasy překrývaly moje oči, fotografoval mě proto ještě jednou druhý den. Nakonec si ale vybral právě tento snímek, protože jeho linie připomínaly vejce.“* Vybavení: lampa 500 W a 200W. Ruský film 21° DIN (80 ASA), vyvoláno pyrokatechinem[13].

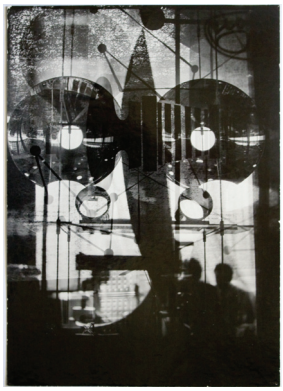

15 | Signály pro vesmír | 1963

16 | Psychóza | 1963-65

17 | Smutný večer | 1964-81

V atmosféře očekávání dalších šokujících děl se ve skupině i u Antonína Gribovského naopak dostavil velký útlum, provázený personálními i praktickými problémy. Dlouhou dobu se nepodařilo zorganizovat další výstavu. Vleklá krize se datuje do skončení brněnské výstavy. Gribovský byl obviněn z plagiátorství, spor byl nakonec urovnán. Gribovský musel ze skupiny odejít (podrobněji na str. 15). Jediným současným zdrojem o fungování Dofa a tvorbě Antonína Gribovského je archiv (asi 40 stran formátu A4). Většinou se jedná o zápisy ze schůzí. Kroniku vedl pečlivý Jan Hajn. Již zmíněná „Hajnova kronika" je v současné době majetkem Moravské galerie v Brně (Husova 18). Druhým důležitým zdrojem jsou vzpomínky paní Gribovské a její dcery Zdeny Kybové (Háčky 54).

Místa, kde se Antonín Gribovský scházel s ostatními kolegy, byla různá. Jako nejlepší mu připadaly: ateliér Slavoje Kovaříka nebo ateliér v Hrnčířské ulici, podniková klubovna Farmakonu, závodní klub Moravských železáren, nehostinná restaurace Drápal nebo restaurace Na Hradě. Na schůzích se řešil výběr fotografií na výstavy, obesílání soutěží nebo personální problémy.

Někdy to byl výběr až ze 100 předložených fotografií (spíše v začátku fungování skupiny) ve výstavních formátech 30 x 40 cm. Na konci září roku 1958 byl Gribovský zvolen členem poradního výboru Domu osvěty v Olomouci. Na výstavu do Bratislavy poslal své fotky společně s Vávrou, Saparou a Kohoutkem. V té době bylo fungování tzv. prvního DOFO na vrcholu.

18 | Sochař Šolc | 1963

19 | Václav Zykmund | 1964

20 | Zátiší | 1965

14. 10. 1959 se Gribovský rozhodl ze skupiny odejít, protože mu plně nevyhovovala práce ve skupině. Dilema, jestli zůstat sám za sebe nebo pracovat pro ostatní, vydrželo sedm dní. Vrací se zpět mezi kamarády a plánují nové věci. Po novém roce se odhodlal navštívit Prahu s tím, že se pokusí zjistit informace o jeho vstupu do svazu. Na první pokus se mu nepodařilo setkat s vlivnými lidmi s SČSVU. Jak říkala dcera, dostat svazovou legitimaci bylo jeho velkým snem. Po asi půl roce se sen splnil. Musel předložit 30 fotografií. V té době se ještě zúčastňuje fotografování spartakiády na kterou se dopředu podařilo sehnat dostatek fotografického materiálu. O výstavu však nemá nikdo zájem.

Nastaly však problémy s tím, že po zaregistrování Gribovského do svazu mu bylo zakázáno vystavovat. Důvod: jako průmyslový výtvarník fotograf nesmí vystavovat společně s amatéry. Se skupinou se nadále stýkal i přes problémy, které vyplývaly z jednotlivých individualit členů. V prosinci 1960 má první přednášku na téma „Je fotografie umění"? V té době, jeho vztah se skupinou dost „skřípe". Nedodržují se termíny, nedaří se vystavovat tam, kde by fotografové chtěli. Jeden z největších problémů, který se ve skupině řeší, je, že Antonín Gribovský nemá skupinového ducha. Více se zabývá svým členstvím ve svazu, obesíláním zahraničních výstav a soutěží. Někteří členové skupiny „nepřímo" závidí a tak se tvoří různé fámy a pověry. Výstava Antonína Gribovského v Oblastní galerii výtvarného umění v Olomouci byla zahájena v den třetího výročí DOFa nadšeným Václavem Zykmundem.

21 | Židovský hřbitov | 1966

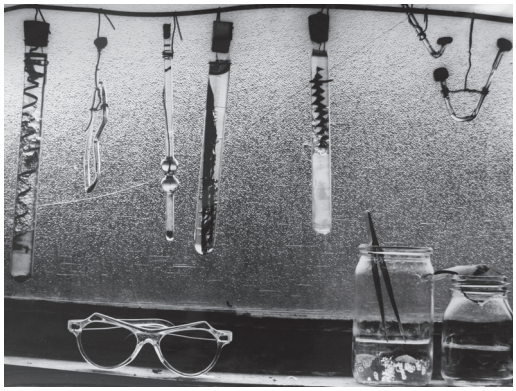

22 | Zátiší | 1979

27. 10. 1961 se vztah vyhrotil „protože události posledních dnů dokázaly sílu skupiny, bylo Gribovskému před svědky z Domu osvěty předloženo ultimátum. Buď bude s námi spolupracovat, nebo se definitivně rozloučíme. Po nesmyslných vytáčkách řekl, že není ochoten dávat Domu osvěty jednu fotografii za jeden papír, dále, že je samotář a nebude se podřizovat nějakému programu, která si skupina určí…. Tímto dnem jeho členství končí"[13]

Tímo končí třetí kapitola Antonínovy cesty životem fotografa.

IV. PO ODCHODU Z DOFA (1961–1989)

Po úspěchu během období ve skupině i osobní tvorbě se v letech 1961–1963 stal fotografem v místě, kde pracoval jako zámečník. Povýšil. Pomalinku si plnil jeden sen za druhým. Ten první vstupem do svazu a ten druhý živit se jako fotograf na „volné noze". Jeho poetizující vidění se projevovalo formou zátiší, portrétu a krajiny; zabýval se též krajinou a architekturou v užité tvorbě. Začátky v cyklu interpretací staré Olomouce patří k tomu více zdařilému z jeho pozdější tvorby. Svoji volnou tvorbu, kterou se zabýval v době, kdy pracoval ve fabrice, v podstatě vyměnil za zakázky pro průmyslovou výrobu nebo architekturu.

V době kdy začal pracovat na obrazových publikacích *Olomouc* (1968), *Ostravsko* (1972), *Haná* (1972), *Krajinou Hané* (1976), *Olomoucko* (1976), *Olomouc* (1982) se stále víc uzavíral do sebe. Při toulkách po rovné Hané objevil stavení, které pak v sedmdesátých letech zakoupil. S výhledem klidného důchodu sloužila chalupa jako místo, kde se dá být sám uprostřed přírody a nebýt nikým rušen. Stavení v obci Háčky č. p. 54, pouze třicet kilometrů od Olomouce, na první pohled připomíná starý mlýn, který už dávno neplní svou funkci. Paní Gribovská vzpomíná, jak si její muž plánoval, že na důchod to bude ideální místo, kde stráví zbytek života. Po dobu, kdy vysněné místo bylo jen místo víkendové, kupila se zde spousta věcí, které Gribovský po svých cestách nasbíral. Sběratelská vášeň a velká uzavřenost udělala ze smutného fotografa vesnického podivína. Víkendový dům, zabydlený věcmi z okolí, však brzy někdo bez milosti vykradl.

23 | Paneláky v předjaří | 1975

24 | Dirigent | 1980

To už se píšou osmdesátá léta a jakoby Gribovský cítil svůj konec, začal si skládat z negativů a kontaktů svoji velkou monografii. Ze vzpomínek dcery: *„Myslím, že před smrtí byla celá monografie sestavena, pamatuji si, jak to táta s náma konzultoval.“*[14]

Rakovina slinivky byla jeho smrtelnou nemocí. Projevila se však až v rozvinutém stadiu. Jeho nemoc zůstala před rodinou až skoro do posledního vydechnutí utajena. Poslední léta života nebyla nějak růžová. Jakoby přesedlání z umělecké tvorby a experimentování do sedla profesionální práce nebylo to, co chtěl. Uzavřenost spojená s depresí, cigaretami a alkoholem Gribovského mučila, až do samého konce.[14]

Antonín Gribovský zemřel 31. 5. 1989. Zemřel, aniž by se dočkal „svobody“ tvorby bez schvalování každého souboru před kulturní komisí a možnosti cestovat se svými fotografiemi po světě. Nakonec se mu nepodařilo ani zrealizovat samostatnou výstavu, na které pracoval. Jen starosta obce Háčky vyhlásil v rozhlase zprávu o smrti velkého fotografa s patřičnou hrdostí a pýchou. Pochován je v kolumbáriu kostela Mistra Jana Husa v Olomouci.

GRIBOVSKÝ VS. DOFO A FOTOGRAFICKÝ KONTEXT

Jako jeden z mála fotografů světoznámé skupiny bylo jeho pojetí tzv. poezie všednosti v období mezi léty 1958–60 na nejlepší úrovni. Nejoriginálnější jak po stránce formální tak i obsahové jsou Snímky *Cyklista (1958),* nebo *Konec masopustu (1959).* Štafetu po něm přebrali v 60. létech Ivo Přeček a Jan Hajn. V zátiší se nechával inspirovat zátišími Josefa Sudka (pohledy z okna ateliéru). Už méně vynikal ve fotografiích zobrazujících krajinu (umělecky). Prim ve skupině hrál Rupert Kytka a Ivo Přeček. Rozhodně nad ostatními vynikal v tvorbě s technikou solarizace například na snímcích *Dobytí vesmíru (1965)* nebo *Psychóza (1965)* (viz příloha). Největší z úspěchů byl bezesporu portrét, kterého bylo v DOFO velmi málo. Snímky umělců, např. *Sochař Jaromír Šolc (1962), Václav Zykmund (1964),* nebo již zmniňovaný slavný portrét *Omne ex ovo* z roku (1959). Ostatní tvorba jakoby šla ruku v ruce se snímky, které byly poplatné skupinové tvorbě (např. snímky *Oko* (1958) a *Čekárna* (1960-61) – viz příloha se podobají fotografiím Jaroslava Vávry). Na Gribovského fotografiích nalezneme i motivy, které se objevovaly i u olomouckých fotografů, kupříkladu fotografie *Artisté (1961).* V kontextu světové a československé výtvarné fotografie, jenž byla od té světové izolována, obstály fotografie Antonína Gribovského i na mezinárodních výstavách, například již zmiňovaný snímek *Omne ex ovo* na výstavě v Bruselu v roce 1959.

Srovnáme-li výtvarnou tvorbu s tzv. „profesionální" – fotopublikace *Olomouc ve fotografii* (1968) nebo *Ostravsko ve fotografii (1971),* zjistíme, že Gribovský v této tématice zapadl mezi tzv. „tuctové" fotografy tehdejší doby.

POZNÁMKA NA ZÁVĚR

Krátce po smrti Gribovského navštívil pozůstalé v obci Háčky pan Jiří Jaskmanický. Na obyčejném papíře sepsali s pozůstalými seznam věcí z pozůstalosti a odnesl si kompletní archiv i s negativy, sestavenou maketou Gribovského monografie, pohledy… prostě vše, co měla rodina doma. A slíbil, že až cokoli prodá, ozve se a vyrovná se s rodinou finančně. Od té doby se podivný majitel pozůstalosti neozval, nebere telefony, neodpovídá ani na dopisy. Paní Gribovské zůstala jen Smlouva na pěti A4, psaná rukou s podpisem PaedDr. Jiří Jaskmanický v té době Galerie Paidea (Školská 1305/6 110 00, Praha 1). Připadá mi divné, že ačkoli se trh s fotografií na území naší republiky pomalu rozvíjí, že by se za 11 let neprodala ani jedna Gribovského fotografie. Zjistil jsem, že Galerie Paidea už neexistuje, stejně jako adresa www.jaskmanicky.cz ani www.jaskmanicky.com, a že byla zřízena aukční síň Greisen (www.greisen.cz), kde pan Jaskmanický provozuje svůj obchod s uměním. Předal jsem kontakt dceři paní Gribovské (Zdeně Kybovské) a zahájili jsme společně pátrání po nezvěstných fotografiích.

ZÁVĚR

Jsem na konci této práce, ve které jsem se snažil přiblížit zapomenuté dílo a život jednoho ze zakládajících členů olomoucké fotoskupiny DOFO. Mezi velké klady této práce patří rozsáhlá fotodokumentace, doplněná o cenné snímky z pozůstalosti, které nebyly doposud publikovány. Detaily o životě a smrti jednoho velkého českého fotografa. V současné době pátráme společně s manželkou a dcerou Antonína Gribovského, kam zmizel celý archviv fotografií. Jde nám jen o to, aby se fotografie dostaly do správných rukou.

Antonín Gribovský byl jeden z posledních z fotoskupiny DOFO, jehož dílo zatím nebylo monograficky zpracováno.

POZNÁMKY

1 | Hruška, Martin: *Gribovský Antonín*. Encyklopedie českých a slovenských fotografů. Praha, Asco 1993, s. 93.
2 | *150 let vynálezu fotografie. (Katalog výstavy)* SČVU a Severomoravské galerie výtvarného umění v Ostravě, Ostrava 1989.
3 | Jeníček, Jiří: *Kdo je A. Gribovský?* Revue Fotografie, 1964, č. 1.
4 | S rozhovoru s paní Gribovskou 16. 9. 2007. Háčky 54.
5 | jako například v Uhelné ulici č. p. 2, ulice na Matěje z Janova č. 11 na Bělidlech, nebo Pavelčákově 15.
6 | S rozhovoru s paní Gribovskou. Fotografie z výjevu Olomouce se bohužel nedochovala.
7 | *Fotoskupina DOFO* (katalog výstavy). Texty Antonín Dufek, Pavel Zatloukal. Brno, Moravská galerie 1959, s. 5–20.
8 | *Fotoskupina DOFO* (katalog výstavy). Texty Antonín Dufek, Pavel Zatloukal. Brno, Moravská galerie 1959, s. 5–20.
9 | *Fotoskupina DOFO* (katalog výstavy) Texty Antonín Dufek, Pavel Zatloukal. Brno, Moravská galerie 1955, s. 5–20.
10 | V. Effenberger: "Paranoicko-kritická metoda Salvatora Daliho", in: Výtvarné projevy surrealismu", s. 40–42.
11 | Zykmund, Václav: *Antonín Gribovský*. Československá fotografie, 1961, č. 11, s. 176.
12 | S rozhovoru s paní Gribovskou. 16. 9. 2007. Háčky 54.
13 | 1961 New Photograms, London (Omne ex ovo), katalog k výstavě.
14 | *Fotoskupina DOFO* (katalog výstavy). Texty Antonín Dufek, Pavel Zatloukal. Brno, Moravská galerie 1955, s. 62.
15 | S rozhovoru s paní Gribovskou. 16. 9. 2007. Háčky 54.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Dvořák, Karel: *Antonín Gribovský*. Literární noviny IX, 1960, č. 13.
Zykmund, Václav: *Antonín Gribovský*. Československá fotografie, 1961, č. 11, s. 176.
Jeníček, Jiří: *Kdo je A. Gribovský?* Revue Fotografie, 1964, č. 1.
Hruška, Martin: *Gribovský Antonín*. Encyklopedie českých a slovenských fotografů. Praha, Asco 1993, s. 93.
Fotoskupina DOFO (katalog výstavy) Texty Antonín Dufek, Pavel Zatloukal. Brno, Moravská galerie 1955, s. 16, 66.
Oznámení o Ikarově letu. Olomoucká šedesátá léta v zrcadle výtvarné kultury. (Katalog výstavy) Editor Pavel Zatloukal. Olomouc, Muzeum umění 1998, s. 121 – 122.
Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950 - 1998, Chagall, Ostrava 1998.
150 let vynálezu fotografie. (Katalog výstavy) SČVU a Severomoravské galerie výtvarného umění v Ostravě, Ostrava 1989.

VÝSTAVY AUTORSKÉ

1960 Závodní klub ČKD Praha.
1960 Dům umění Olomouc (katalog Václav Zykmund).
1961 Antonín Gribovský: Fotografie z let 1959-1961, Oblastní galerie výtvarného umění, Olomouc, (katalog Václav Zykmund).
1962 Dům Pánů z Kunštátu, Brno (katalog Václav Zykmund).
1962 – 63 Fotochema, Praha.
1964 Výstavní síň kina, Pardubice.
1978 Výstavní síň, Ostava-Hrabůvka.
1985 Olomoucký orloj, Berlín.
1986 Fotografie z let 1960-1986, Teoretický ústav LF UP Olomouc.
1988 SZK ROH, Uherské Hradiště.
1988 Dokument okamžiku, Kulturní středisko Sigma Olomouc.

VÝSTAVY SKUPINOVÉ

Asi 50 mezinárodních výstav
(Barretos 1958, Johannesburgh 1958, Cope of Goodslope 1958, Sao Paulo 1958, Chicago 1958, Zaragoza 1959, Tarrasa 1959, Edinburgh 1959, Sydney 1959, Curityba 1959, Lissabon 1959, Liege 1959, XVII Salon international Buenos Aires 1961, Paris 1961, Bordeaux 1961, Cannes 1966…

1961 Členská výstava SČSVU severomoravského kraje, Olomouc, Liberec, Martin.
1965 Výstavy SČSVU, Praha, Katovice, Varšava, Olomouc, Budapešť, Bělehrad, Sofie.
1966 Výstava mladých SČSVU, Praha.
1966 Surrealismus a fotografie, Dům umění města Brna.
1966 Surrealismus und Fotografie, Museum Folkwang Essen.
1968 Surrealismus a fotografie, Praha, Bratislava.
1969 Současná československá fotografie, Moravská galerie, Brno.
1970 Členská výstava olomouckých výtvarníků, Olomouc.
1984 Tvorba výtvarných umělců Severomoravského kraje, Nový Jičín.
1989 Česká amatérská fotografie 1945-1989, Praha.
1989 Členové a kandidáti SČVU ke 150. výročí fotografie, Galerie výtvarného umění v Ostravě.
1995-03 Sto let výtvarné kultury Olomoucka 1889 - 1989, Podkroví Muzea umění v Olomouci.

1995-98 Výstava fotografií skupiny DOFO, Uměleckoprůmyslové muzeum, Brno.
1995 Výstava fotografií skupiny DOFO, Salon, Kabinet Muzea umění v Olomouci.
1998 Oznámení o Ikarově letu: Olomoucká šedesátá léta, Salon, Kabinet, Trojlodí Muzea umění v Olomouci.
1999 ... a co sbírky, Salon, Kabinet Muzea uměnní v Olomouci.
2003 JÓFOTÓ - DOFO kialitása, Muzeum fotografie, Kécskemét.
2004 Blízká vzdálenost/Közeli távolság/ Proximate Distance, Szent István Király Múzeum, Székesfehérvár.
2006-07 V závěsu avantgardy? České výtvarné umění 1956 - 1978 ze sbírek Muzea umění Olomouc, Muzeum umění Olomouc.

CENY

1959 - Zlatá medaile Frank Fraprie Memorial, Boston.
1961 - Medaile El Gaucho, Rosario, Argentina.
1964 - Čestné uznání UNESCO, Paříž.
1965 - Čestné uznání, výstava SČSVU k 20. výročí osvobození.
1966 - Stříbrná medaile Severomoravský kraj ve fotografii.
1975 - Čestné uznání za spoluautorství knihy 30 jar svobody, Ostrava.

OBRAZOVÉ PUBLIKACE

Olomouc ve fotografii, Profil, Ostrava, 1968.
Ostravsko ve fotografii, Profil, Ostrava, 1971.
Haná ve fotografii, Orbis, Praha, 1972.
Krajinou Hané, Orbis, Praha, 1976.
Olomoucko ve fotografii, Profil, Ostrava, 1977.
Olomouc, Profil, Ostrava, 1981.

ŽIVOTOPIS ANTONÍNA GRIBOVSKÉHO

narozen 29. 6. 1933 v Brně
zemřel 31. 5. 1989 v Olomouci

1950 -V učení u řezbáře a sochaře Jaroslava Vaňka v Brně, následně pracovník brněnské zbrojovky

1953 - Nástup na základní vojenskou službu do Olomouce

1555 - Pracuje jako strojní zámečník následně jako závodní fotograf

11. 1. 1959 - Jedním ze zakladatelů fotografické skupiny DOFO

14. 10. 1959 - Odchod ze skupiny DOFO

21. 10. 1959 - Návrat do DOFO

3. 8. 1960 - Člen SČSVU

27. 10. 1961 - Konec členství ve skupině DOFO

1961 - 1963 Pracuje jako závodní fotograf v přerovských strojírnách

od roku 1963 - Fotograf ve svobodném povolání

JMENNÝ REJSTŘÍK

Gregorek Jiří **10**
Gribovská Zdena **12, 17, 19, 20**
Hajn Jan **10, 11, 14, 21**
Hrubý K. O. **6**
Jaskmanický Jiří, PaedDR. **20**
Jeníček Jiří **7**
Kohoutek Jaromír **10**
Kovařík Slavoj **11, 14**
Kytka Rupert **11, 21**
Matlocha Zdeněk **10**
Petrů Zdena **8**
Přeček Ivo **21**
Sapara Vojtěch **11**
Sudek Josef **13, 21**
Vaněk Jaroslav **6**
Vávra Jaroslav **10, 21**
Zykmund Václav **11, 12, 15**

FOTOGRAFICKÁ PŘÍLOHA

majitel
Alex Novak and Marthe Smith

rozměr (mm)
384x281

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Deštník

rok vzniku
1950

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
384x281

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
In vino veritas

rok vzniku
1958

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
372x282

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
akt (studie II.)

rok vzniku
1958

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

název díla
Cyklista II.

rozměr (mm)
466x446

rok vzniku
1958 - 59

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
370x260

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Zátiší (Poezie u okna)

rok vzniku
1959

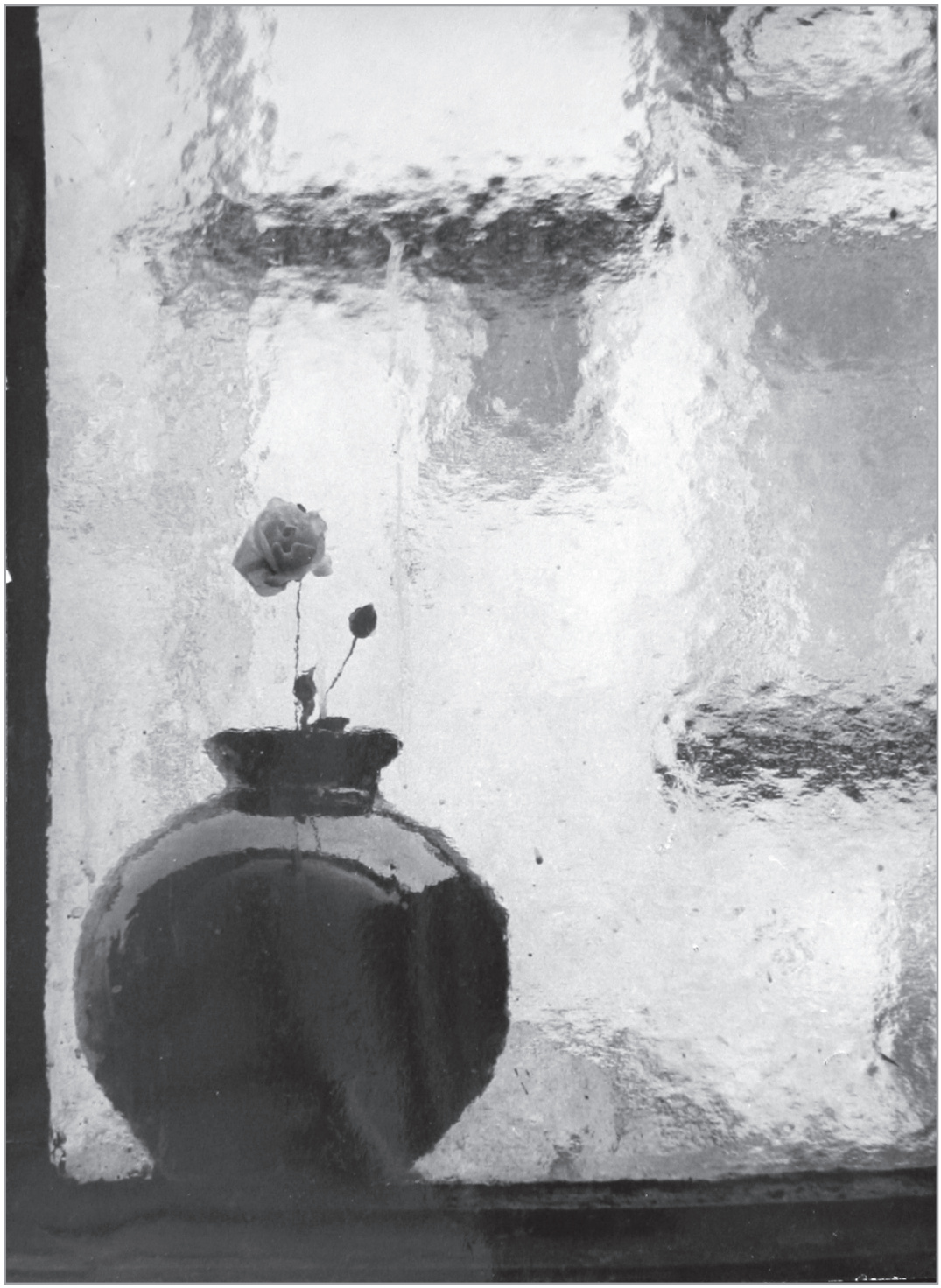

majitel
Gribovská (Háčky 54)

rozměr (mm)
350x245

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Zátiší

rok vzniku
kolem 1959

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
372x284

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Konec masopustu

rok vzniku
1959

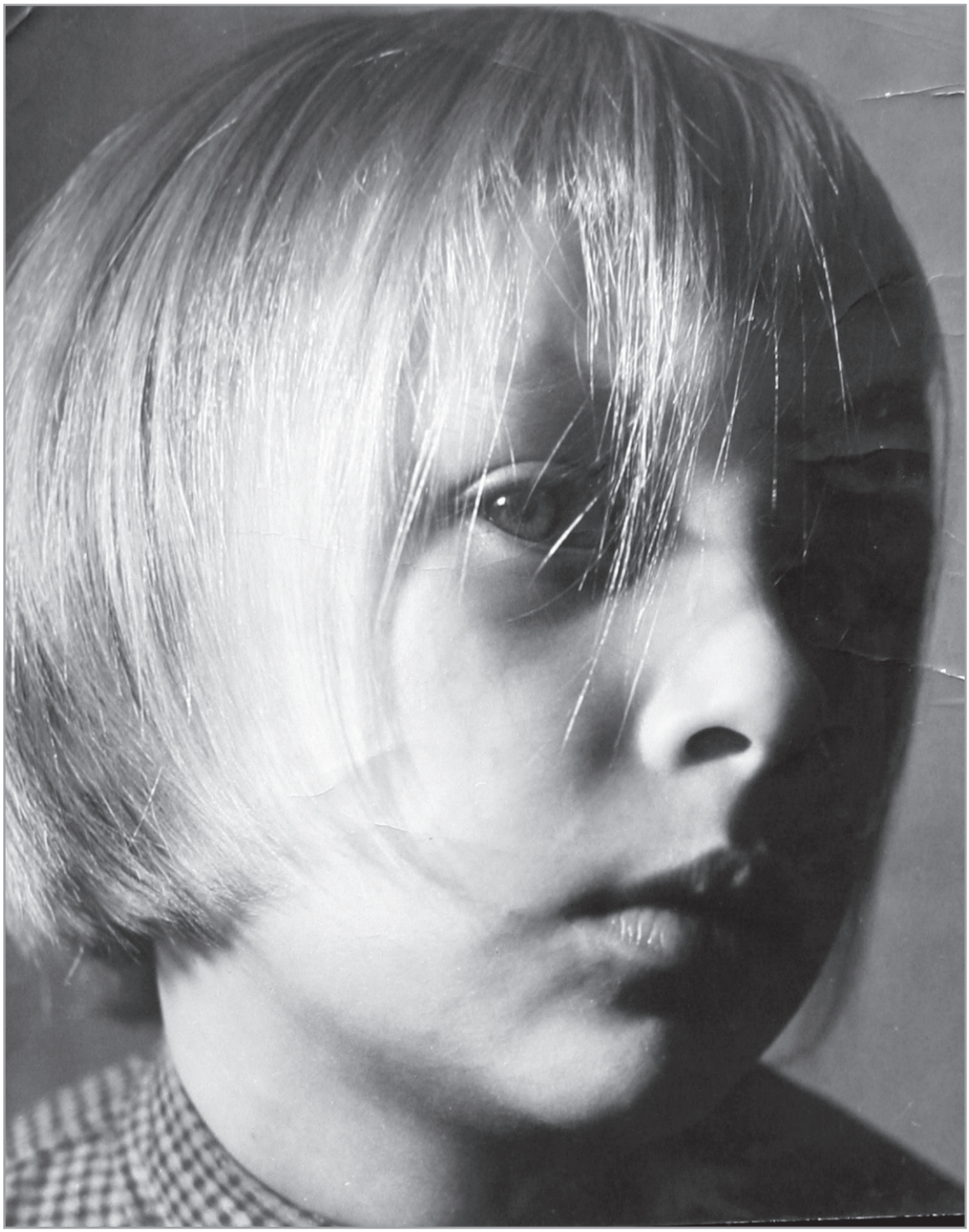

majitel
Gribovská (Háčky 54)

rozměr (mm)
367x303

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Omne ex ovo

rok vzniku
1959

majitel
Gribovská (Háčky 54)

rozměr (mm)
580x570

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
bez názvu

rok vzniku
asi 1959

majitel
Gribovská (Háčky 54)

rozměr (mm)
223x297

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
bez názvu

rok vzniku
asi 1959

majitel
Gribovská (Háčky 54)

rozměr (mm)
225x299

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
bez názvu

rok vzniku
asi 1959

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
378x285

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Solarizace

rok vzniku
1959

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
576x497

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Kohout (Solarizace)

rok vzniku
1960

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
582x497

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Světlo a stín

rok vzniku
asi 1960

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
538x495

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Pověra

rok vzniku
1961

majitel
Gribovská (Háčky 44)

rozměr (mm)
582x497

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Čekárna

rok vzniku
1961

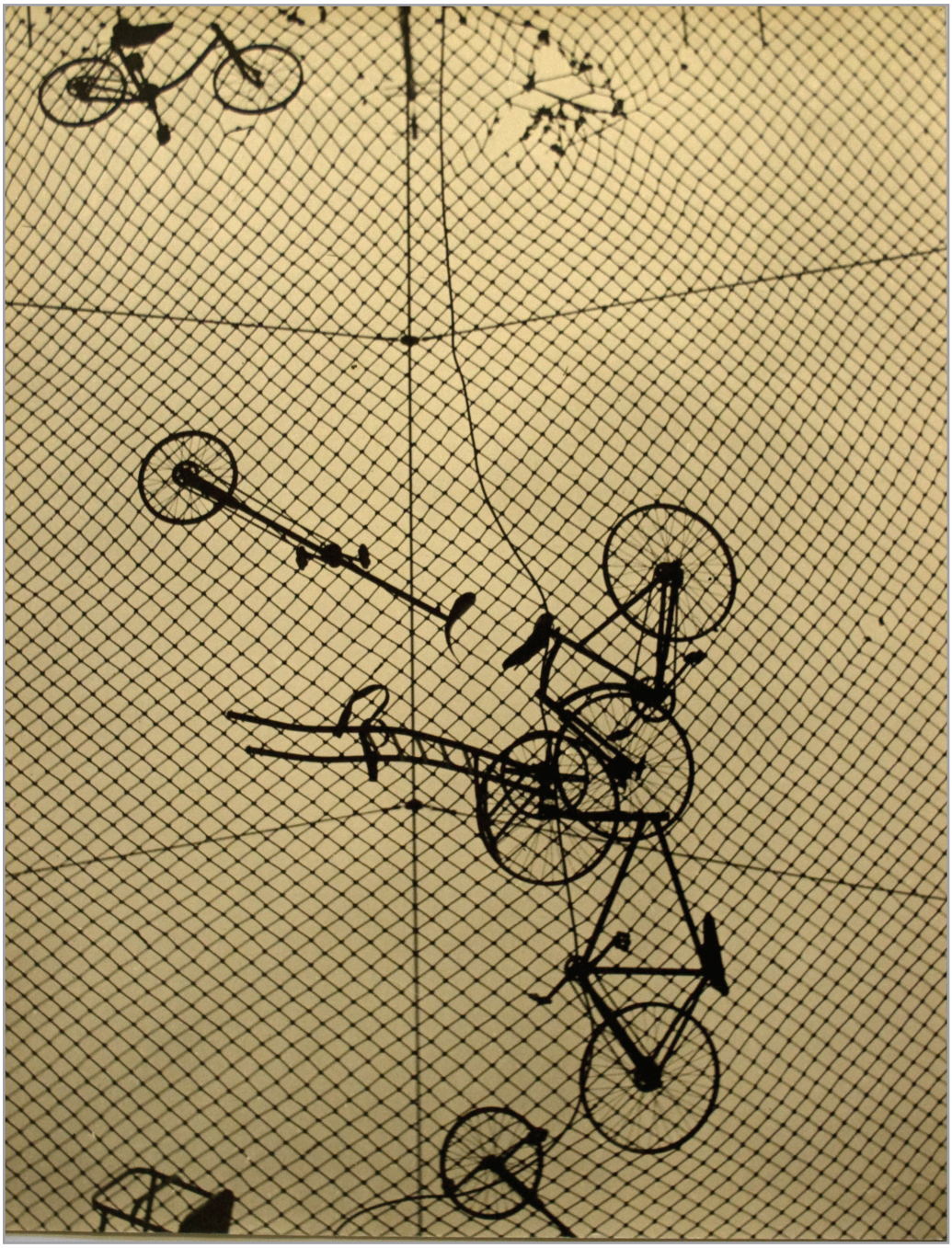

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
583x447

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Artisté

rok vzniku
1961

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
387x504

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Japonka (Světlo a stín)

rok vzniku
1961

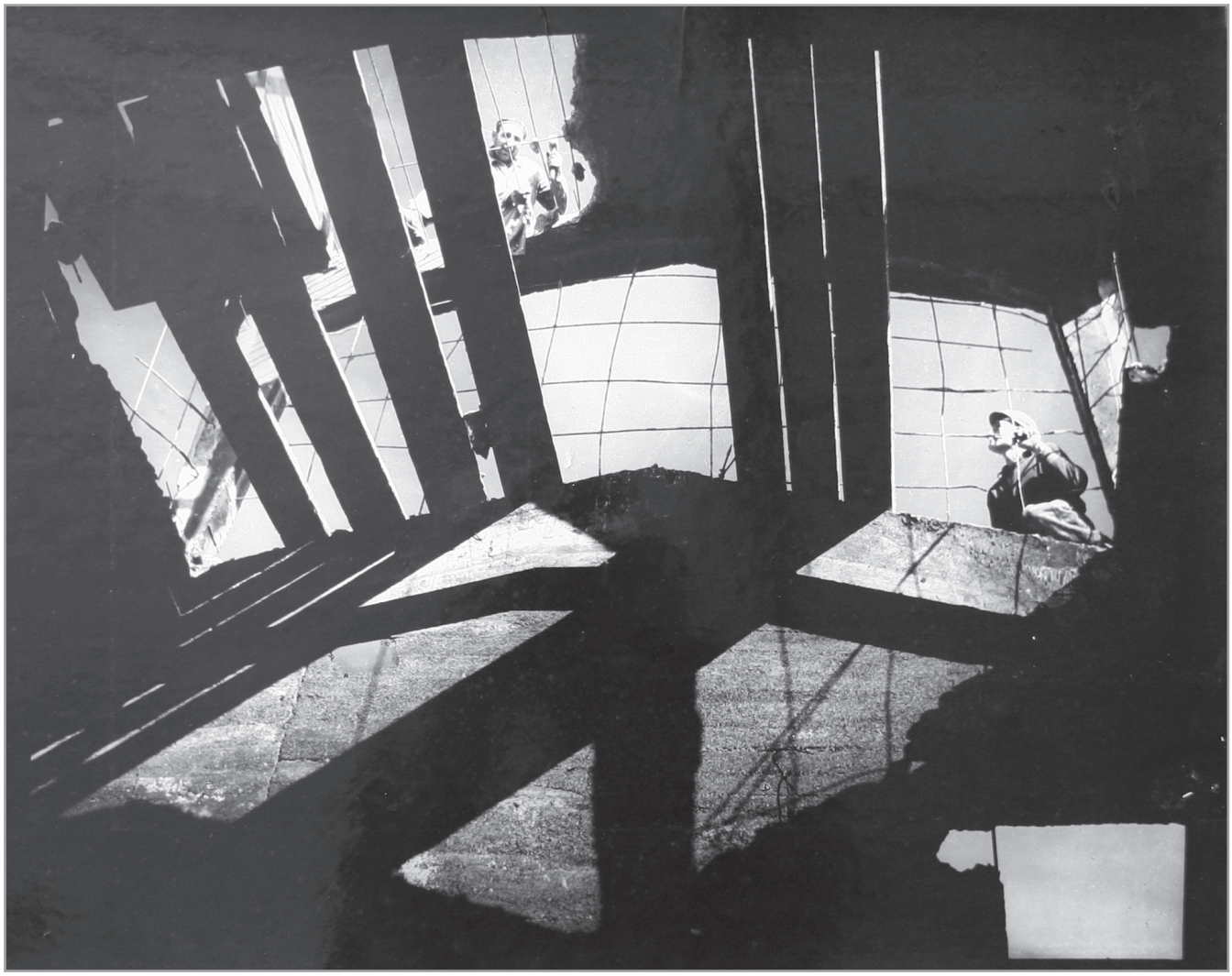

majitel
Alex Novak and Marthe Smith

rozměr (mm)
284 x 375

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Koncentrovaná ocel

rok vzniku
1961

majitel
Gribovská (Háčky 54)

rozměr (mm)
456x462

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Kout

rok vzniku
1961

majitel
Gribovská (Háčky 54)

rozměr (mm)
462x495

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Živá paleta

rok vzniku
1961

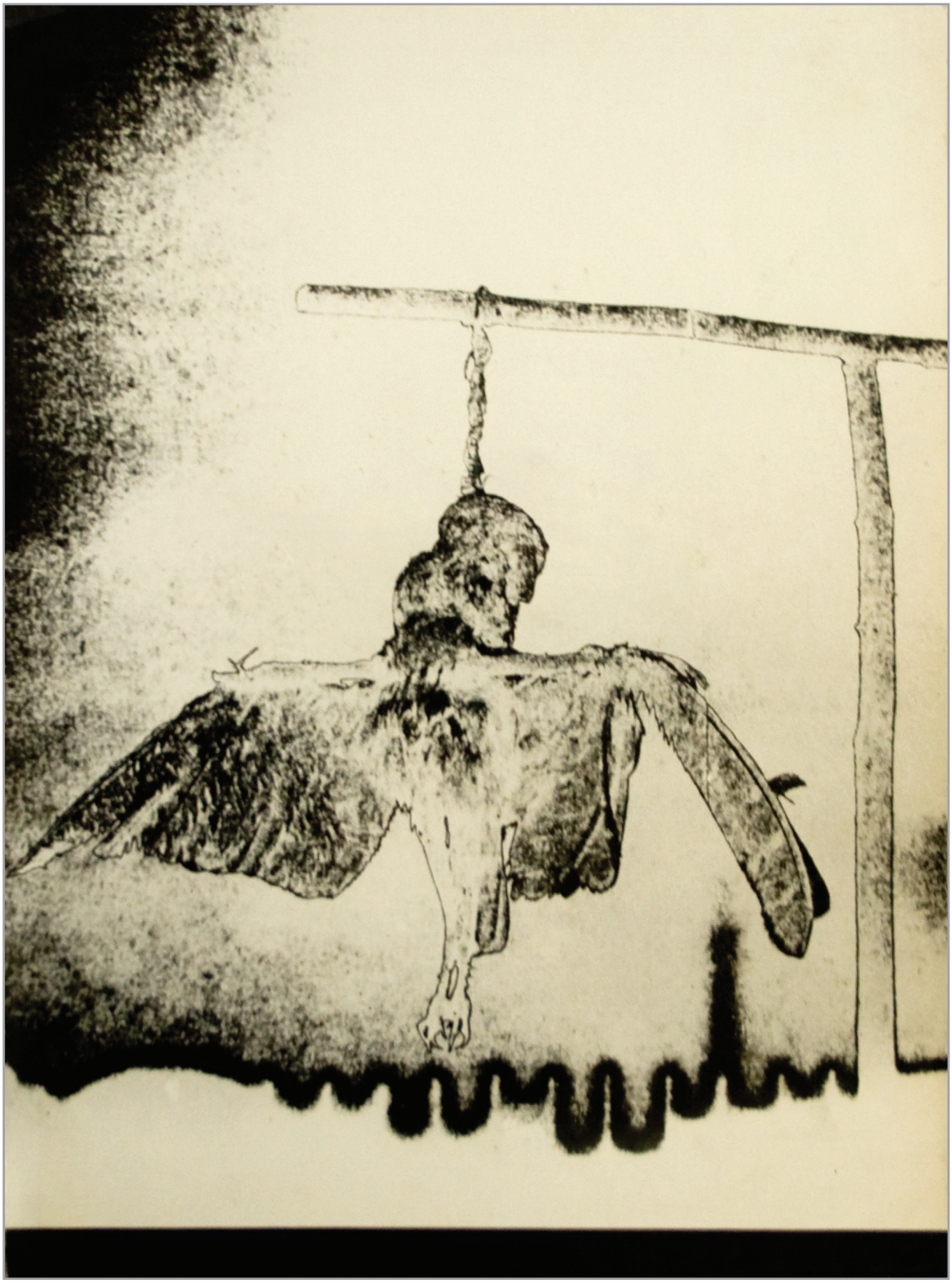

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
435x317

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Credo války (s cyklu Vojna a mír)

rok vzniku
1962

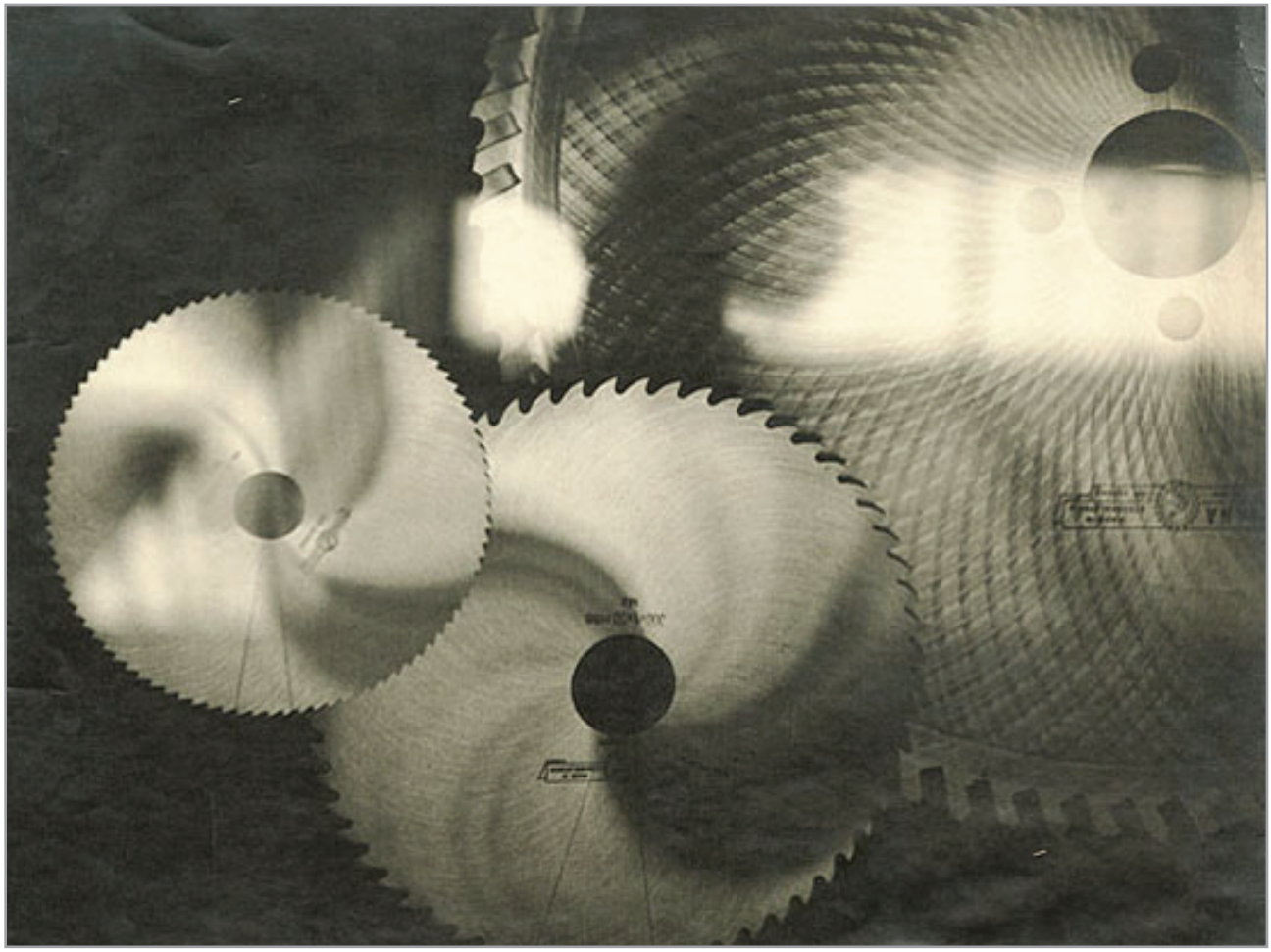

majitel
Alex Novak and Marthe Smith

rozměr (mm)
564 x 457

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Pilové pláty

rok vzniku
1962

majitel
Gribovská (Háčky 54)

rozměr (mm)
317x435

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
sochař Karel Lenhart

rok vzniku
1962

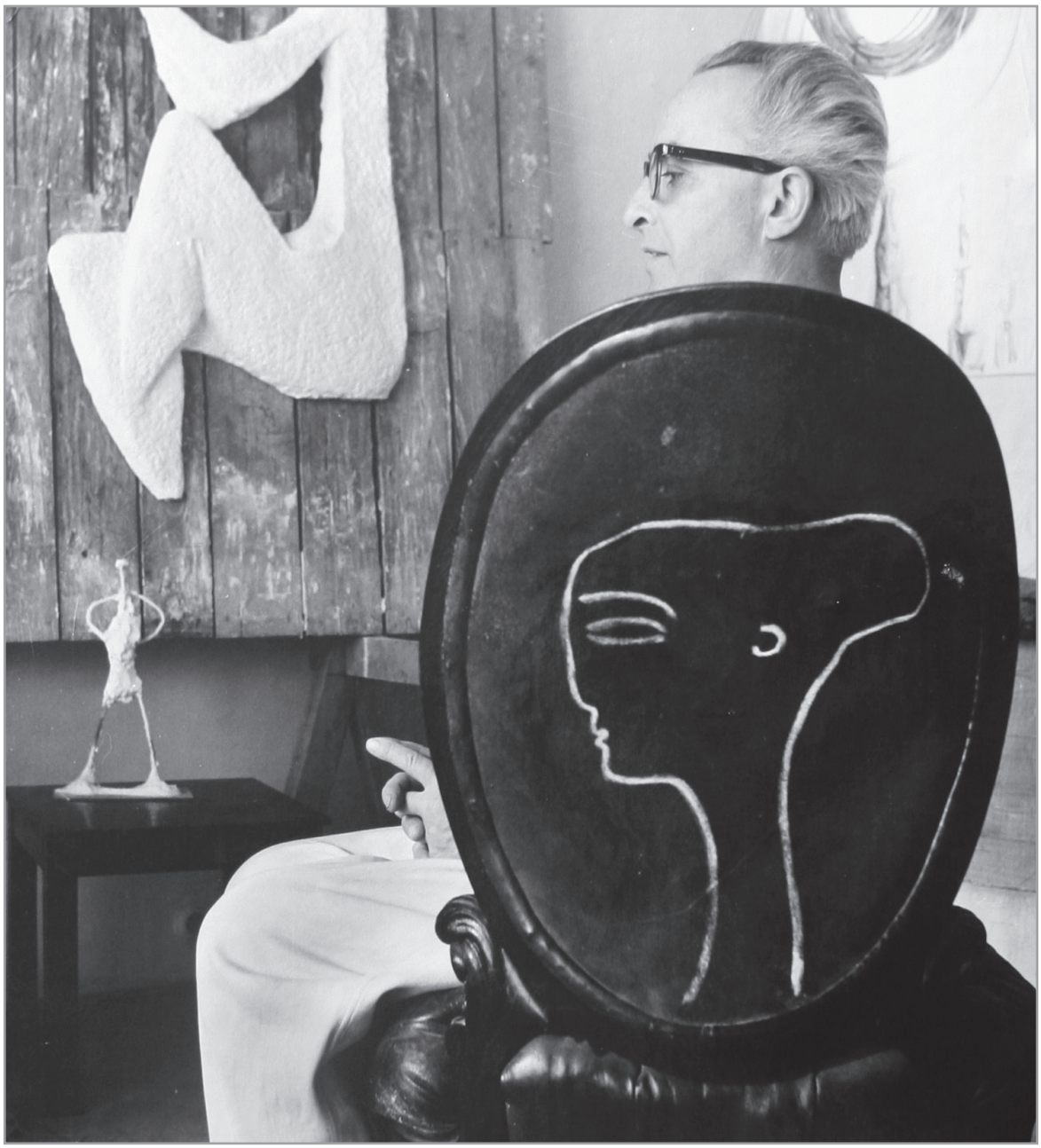

majitel
Gribovská (Háčky 54)

rozměr (mm)
364x287

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
sochař Jaromír Šolc

rok vzniku
1962

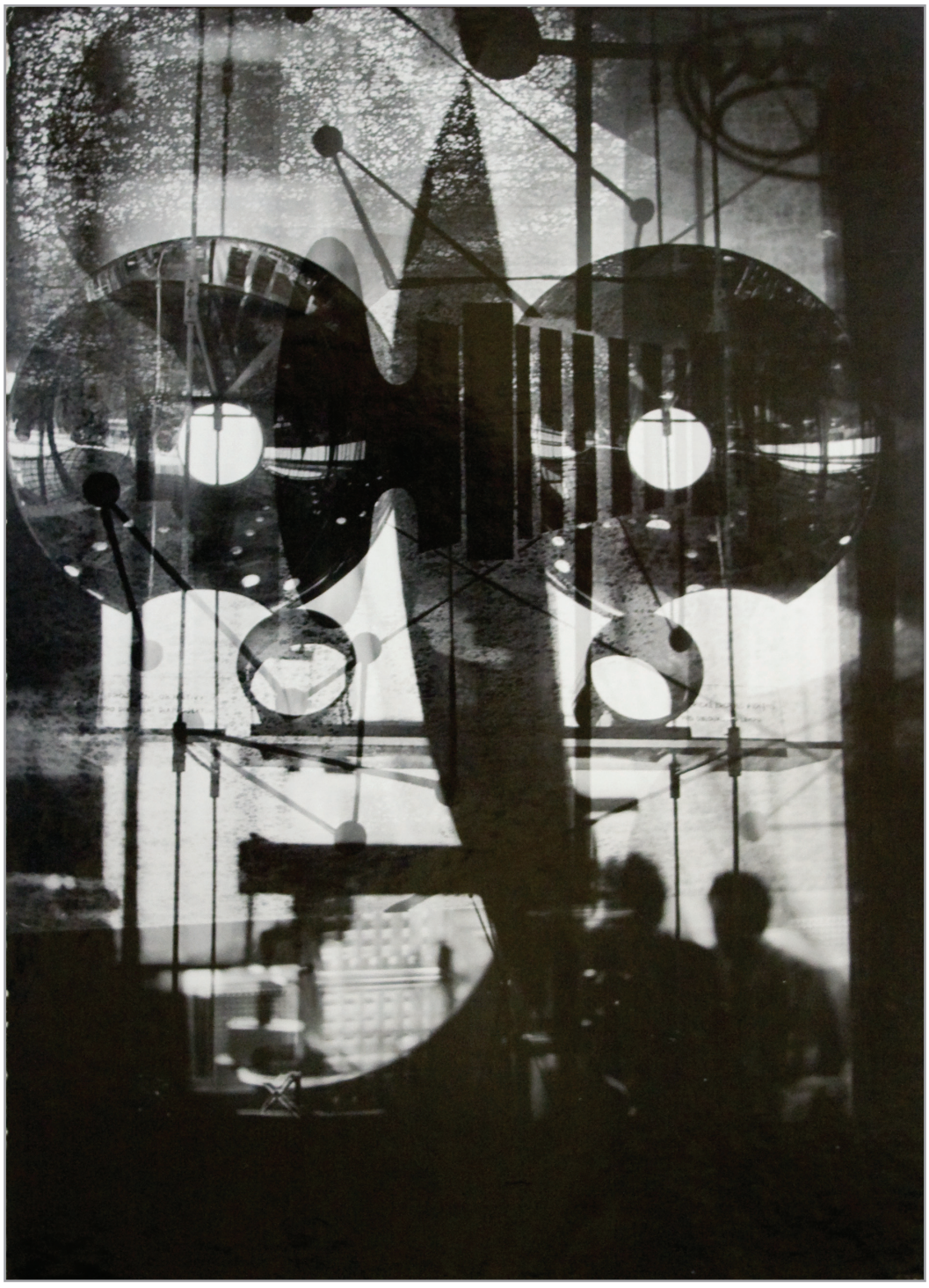

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
547x385

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Signály pro vesmír (Kosmos) s cyklu ocelové století

rok vzniku
1963

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
226x282

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Václav Zykmund

rok vzniku
1964

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
382x287

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Dobytí vesmíru

rok vzniku
1965

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
382x269

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Psychóza

rok vzniku
1965

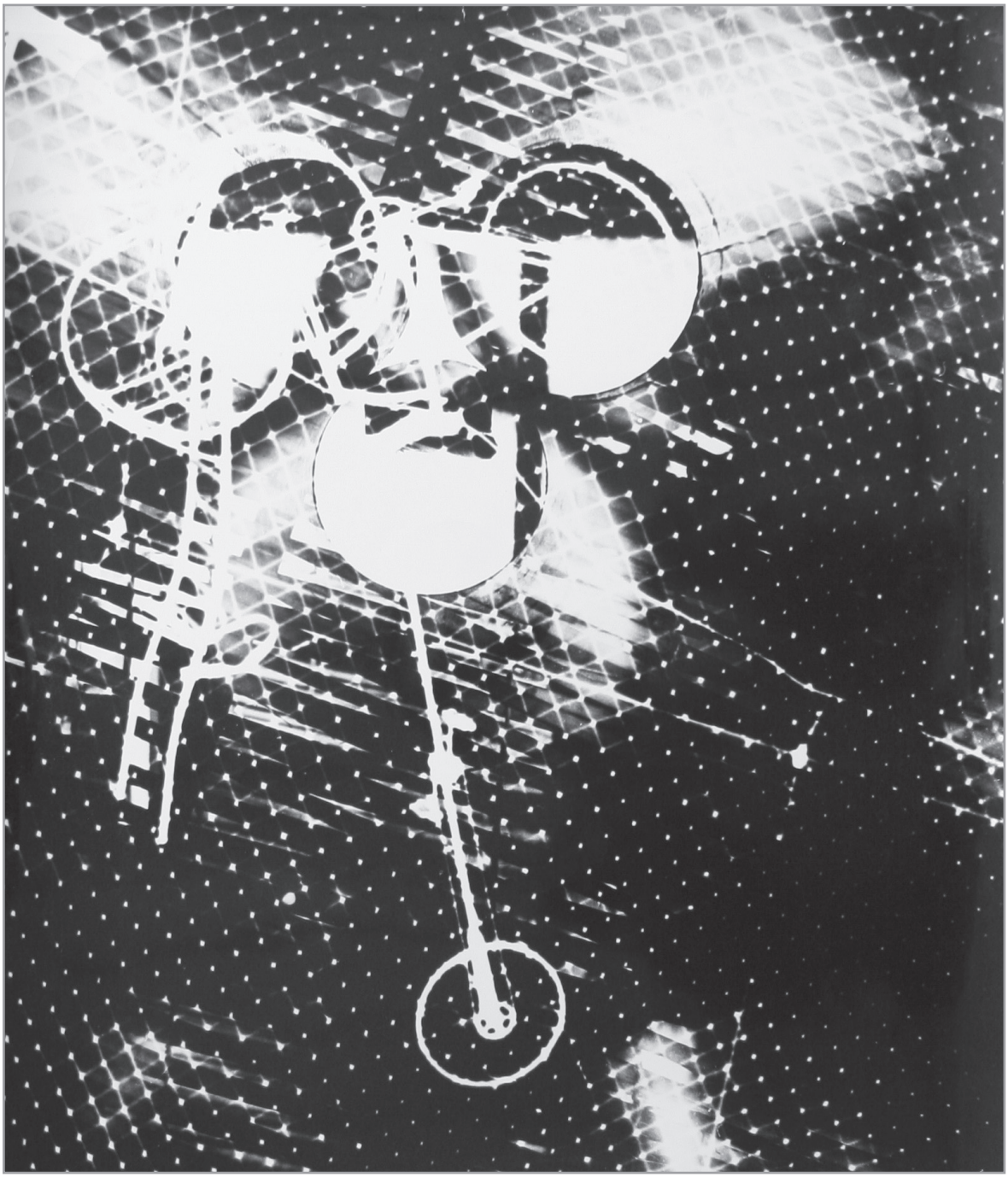

majitel
Gribovská (Háčky 54)

rozměr (mm)
368x290

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Radost (z cyklu Bílá cesta)

rok vzniku
1965

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
390x266

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Vietnam

rok vzniku
1965

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
346x284

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Zátiší

rok vzniku
1965

majitel
Alex Novak and Marthe Smith

rozměr (mm)
260 x 197

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Židovský hřbitov v Lošticích

rok vzniku
1966

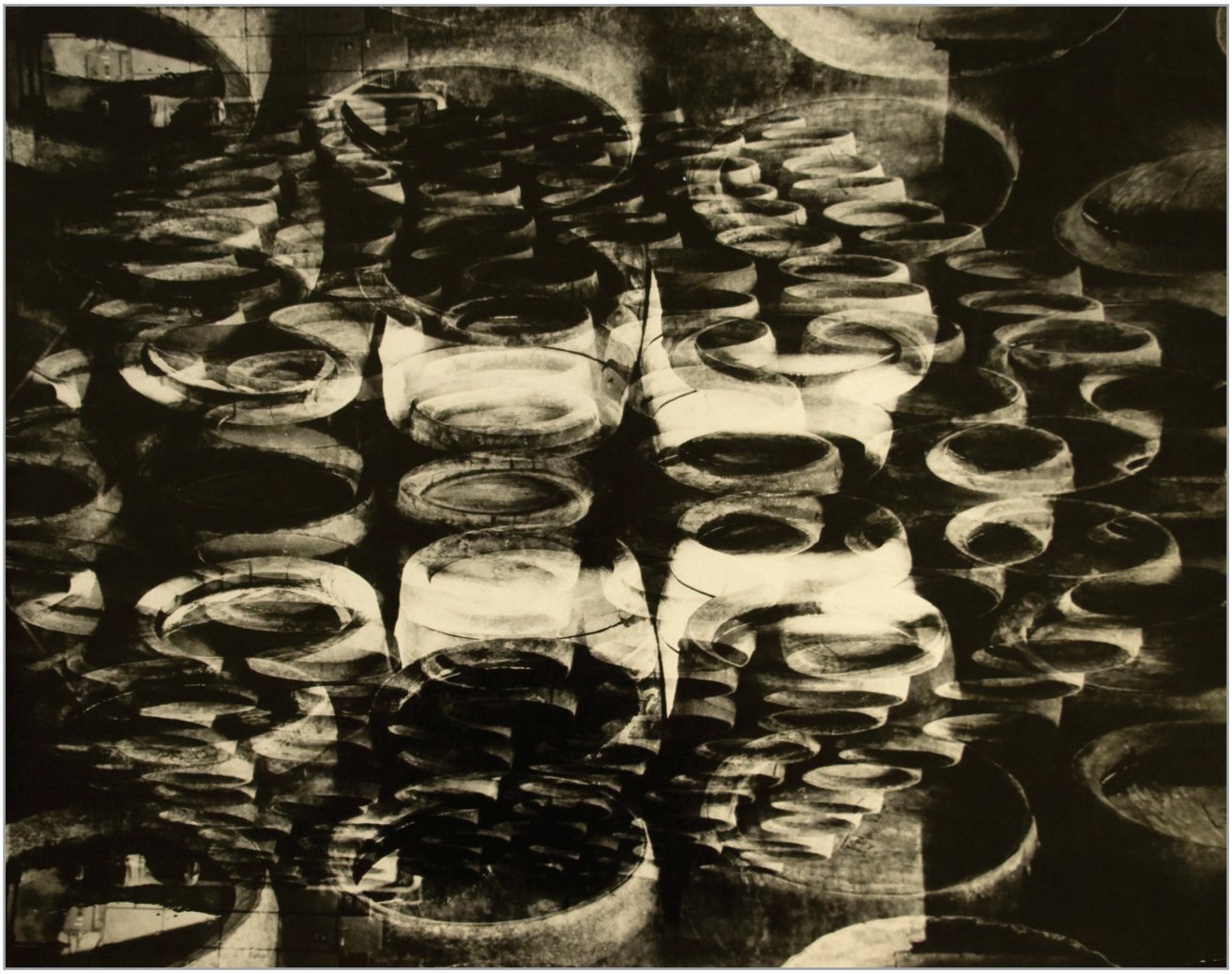

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
425x544

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
České pivo (Fotografie IV.)

rok vzniku
1967

majitel
MUO (muzeum umění olomouc)

rozměr (mm)
185x227

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
U piva (Restaurace)

rok vzniku
1968

majitel
Gribovská (Háčky 54)

rozměr (mm)
355x401

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Zátiší

rok vzniku
1975

majitel
Gribovská (Háčky 54)

rozměr (mm)
270x230

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Paneláky v předjaří

rok vzniku
1975

majitel
Gribovská (Háčky 54)

rozměr (mm)
236x285

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
bez názvu

rok vzniku
1977

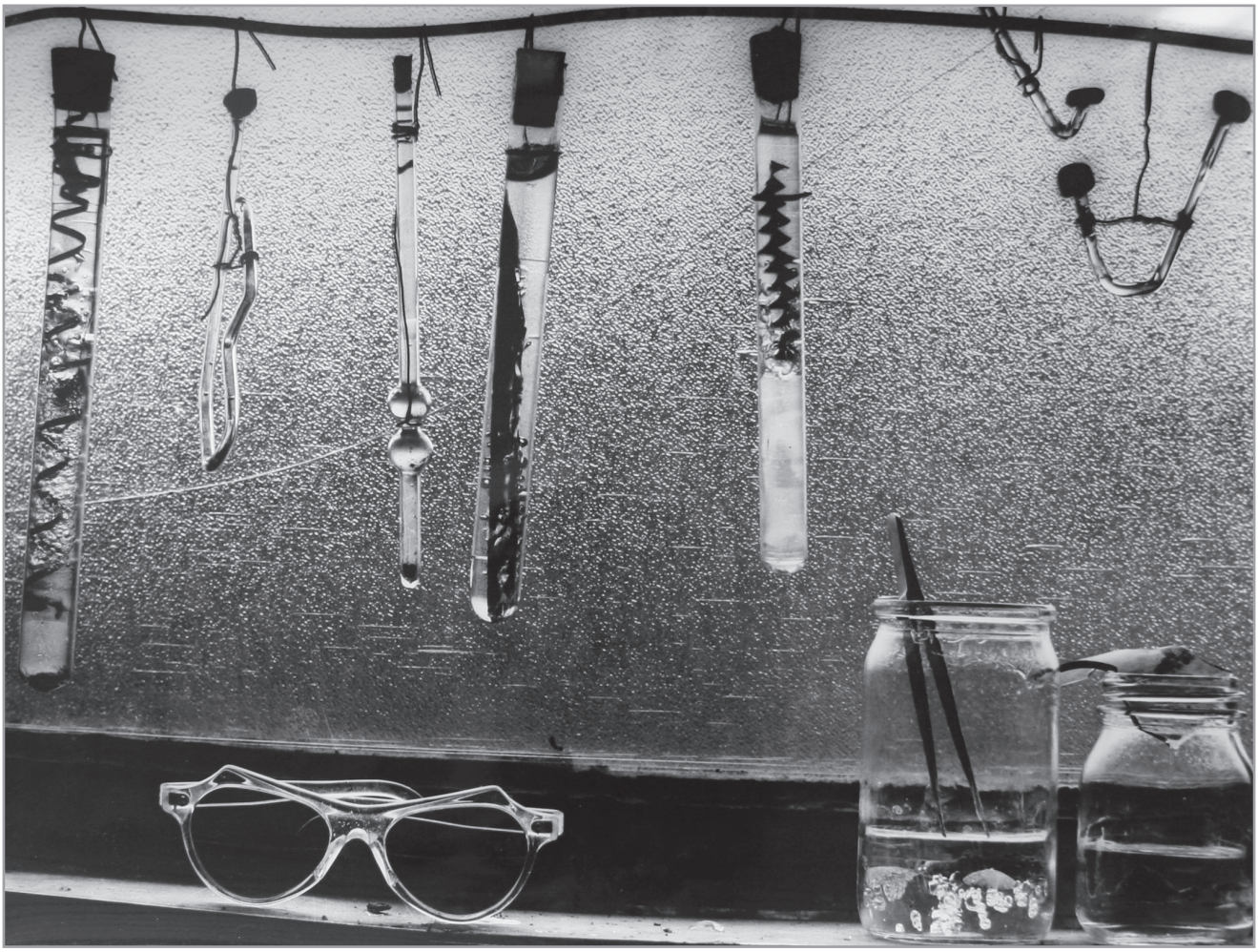

majitel
Gribovská (Háčky 54)

rozměr (mm)
302x425

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Zátiší

rok vzniku
1979

majitel
Gribovská (Háčky 54)

rozměr (mm)
405x302

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Mrakodrap (kubus)

rok vzniku
asi 1980

majitel
Gribovská (Háčky 54)

rozměr (mm)
398x275

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Dirigent

rok vzniku
1980

majitel
Gribovská (Háčky 54)

rozměr (mm)
276x385

ANTONÍN GRIBOVSKÝ

název díla
Vesnické zátiší

rok vzniku
1982